

HÍREK A MAI FALUBÓL

AZOK A FORRADÁLOMSZERŰ politikai és gazdasági átalakulások, amelyek több hatalmas országban már befejeződtek, másutt pedig feltartóztatlanul folyamatban vannak, itt morajlanak közvetlenül a mi határainknál is. Még csak szemléltői vagyunk az eseményeknek, néha megdöbbenünk, sőt megbotránkozunk a törtéteken, de olykor meg is csodáljuk a nagyvonalúságot és lendületet a kezdeményezésekben és merészséget a tettekben, melyek egészen új csapásokon viszik előre a nemzet, a társadalom és az egyén fejlődését. Ennek az új világáramlatnak első rezgései már hozzánk is eljutottak, lehetetlen ezt észre nem venni a magyar társadalom csaknem minden rétegének abban a felfokozott érdeklődésében, amellyel az események alakulását kísérik.

A magyarság zöme falvakon él. Nem éréktelen vizsgálni, hogy mi történik most a falu csendes és visszavonult világában. Hogyan reagál a föld népe az odakint történő változásra? Vagy talán idegen és értelmetlen számára mindaz, ami a nagyvilágban végbemegy? Olyan kérdések ezek, amelyek az agrárlakosság nálunk még ma is abszolút többségénél és növekvő politikai súlyánál fogva méltán tarthatnak érdeklődésre számot.

A VÁROSI EMBER általában hajlik arra a felfogásra, hogy a földművelő nép figyelme a vicinális élet határain túl nem terjed és sajátos lelkiségénél, veleszületett konzervatívizmusánál fogva közömbösen fogadja a tőle távolabb eső jelenségeket. Talán így lehetett valamikor. Ma azonban, a világháború után, a rádió korszakában más viszonyokkal állunk szemben, még Magyarországon is, ahol pedig nagyobb a távolság a város és falu között, mint Nyugaton. De ha semmi egyéb nem történt volna, az évek óta pusztító gazdasági válság is éppen elegendő lenne, hogy a különben magába zárkózott földművelő nép gondolkozásában és életfelfogásában mélyreható változást idézzen elő.

Éppen a mezőgazdasági üzemek fenntartásával egybekötött és már-már leküzdhetetlen nehézségek egyrésztől s a fokozódó kenyérgondok az agrármunkásság részéről, szinte kényszerítő erővel terelték a falusi nép figyelmét olyan összefüggésekre, amelyek létezéséről azelőtt nem is tudott. Meg kellett tanulnia, hogy nem elég a boldoguláshoz kifogyhatatlan munkabírása és szorgalma, sőt még a májusi eső sem, amelyet mindennapi imájába foglal, mert sorsa végeredményben az ezer kilométerekre fekvő világpiacokon dől el. De rá kellett eszmélnie arra is, hogy milyen érzékeny kapcsolat van termelvényei és azon iparcikkek ára között, amelyekre gazdaságában és háztartásában

szüksége van. Ilyenformán egészen új problémákkal ismerkedett meg, mint: a világpiac, a kartel, a gazdasági autarchia, az agrárrolló, a vámpolitika, a külkereskedelmi mérleg; mind olyan fogalmak, amelyekkel régebben soha sem volt dolga, ennél fogva érdeklődési körén kívül estek. Most azonban a gabonafélék példátlanul alacsony árában, az élőállat, bor, gyümölcs értékesítésének nehézségeiben és gyakran teljes megbénulásában, az iparcikk-árak változatlanágában nap nap után éreznie kell a nemzetközi és közgazdasági relációk jelentőségét s ezek végső okát kezdi megismerni és megérteni. Még pedig egészen primitív dedukció útján. A földművelő ember egocentrikus gondolkozásánál fogva mindig saját sorsából indul ki és megint oda tér vissza. A kör, amit így megtesz, egyre bővül, mind nagyobb távlatok nyílnak meg előtte és mind szövevényesebb összefüggéseket fedez fel, bár azokat igyekszik leegyszerűsíteni, és mostoha sorsáért elsősorban a hozzá legközelebb álló tényezőket teszi felelőssé.

Tévednénk azonban, ha azt hinnők, hogy az a változás, amely falusi lakosságunk gondolkodásában végbemegy, efemer jellegű és tisztára anyagi színezetű. Majdnem bizonyos, hogy itt a földművelő nép 'egész életfelfogására kiható, maradandó átalakulással állunk szemben, amely máris elhagyta a materiális alapot. A gazdasági kérdések állanak ugyan előtérben, mert hiszen elsősorban a megélhetésről van szó, de alig hihető, hogy az általános gazdasági helyzetnek gyors és lényeges megjavulása eltörölhetné azokat a mély nyomokat, amelyeket az elmúlt évek megpróbáltatásai hagytak a falusi nép lelki világában. Feltétlenül világnézeti átalakulás jelei észlelhetők, ezt már a felületes megfigyelő is megállapíthatja. Elveknak, rendszereknek, irányzatoknak, intézményeknek lassú, de folyamatos átértékelése megy végbe, nyomában valami sejtelmes várakozással, amelyben több van a jobb terményárak, az alacsonyabb közterhek stb. utáni óhajnál.

DE KÖVESSÜK ennek a változásnak az útját egy konkrét kérdéssel kapcsolatban. Ma legtöbbet hallani vidéken a kartelek emlegetését, keserű és indulatos kifakadásoktól kísérve, melyek a viszonylag túl magas iparcikkárak miatt hangzanak el. Nincsen ma hálásabb téma egy népszónok számára a kartelkérdésnél. Mint agitációs jelszó is nagyszerűen bevált, ezért nagyon gyakran élnek is vele. A kartel a falusi lakosság tudatában úgy él, mint valamikor a német: pusztulást és szerencsétlenséget hoz mindenkire, aki vele érintkezésbe kerül. Az ellenszenv igen erős, bár nem lehet tagadni, hogy falusi népünknek ma már meglehetősen világos fogalmai vannak a kartelkérdés lényegéről. Nem annyira a kartelekben, mint érdekszövetségekben jelentkező gazdasági elv alkalmazása ellen tiltakozik, bár a saját erőtlensége és tehetetlensége miatt ezt sem igen akarja elismerni, hanem a kizsákmányolás lehetősége bántja jól fejlett igazságérzetét. Igen érdekes utat futott meg a kartelkérdés a falusi nép felfogásában. Először, amikor tudatossá vált előtte a kartelárak káros hatása a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségére és az ilyenfajta ipari organizációk gazdasági jelentőségéről még nagyon halvány fogalmai voltak, akkor azok

teljes megszüntetését, eltörlését és kiirtását követelte. Később, amint tisztultak a képzetei, megelégedett már a kartelek megrendszabályozásával s az agrárrolló okozta sérelmek orvoslásával. Újabban az általános gazdaságpolitikának olyan megváltozását kívánja, mely automatikusan tenné lehetetlenné a kartelek túlkapásait s egyszersmind alkalmas lenne arra, hogy nyomán a mezőgazdaság jelentősége kellően kifejezésre juthasson. Természetesen ez az óhaj még nem jelentkezik teljes tudatossággal, de körülbelül ez a lényeg. Falusi népünk még nem antikapitalista ugyan, de közel jár hozzá, ami nem is csoda, mert hiszen annyi sok baja volt és van ma is a szervezett bank- és ipari tőkével, hogy semmiképpen sem elégednék meg pillanatnyi enyhüléssel, hanem olyan intézkedéseket és olyan reformokat vár, amelyek gazdasági életünk struktúrájában és egész berendezkedésében mélyreható változások előidézésére alkalmasak. Egy-egy értelmesebb és olvasottabb falusi ember ajkáról néha meglepő világossággal jut kifejezésre — a többiek helyeslésétől kísérve — a kívánság egy ilyen nagy és gyökeres átalakulás után.

De nézzük, hogy minő hatások érvényesülnek az új közgondolkodás kialakításában.

Említettem, hogy a bank és kartelkapitalizmus működése s annak következményei voltak azok, amelyek a legélesebb reakciót kiváltották. Egyelőre nagy elkeseredésben nyilvánult ez, majd itt-ott különböző politikai szervezkedések alakjában is jelentkezett. Volt idő, amikor a föld népe annyira magára hagyottnak érezte magát nehéz sorsában, hogy ingadozó magatartásával és nagyfokú elégedetlenségével az osztályharcos antikapitalista körökben bizonyos reményeket ébresztett széles néprétegek meghódítása irányában. Annak ellenére, hogy parasztságunkat hagyományai és érzelmei mindig élesen szembeállították a szociáldemokrácia törekvéseivel, egyes helyeken mintha megingott volna régi és kiirthatatlan meggyőződésében és bizonyos szimpátiákat táplált a szocialisták felé. Bizonyára sokan emlékeznek még arra az 1929. január havában az egyik nagy alföldi városban rendezett szocialista gyűlésre, amelyen 59 alföldi községből mintegy kétezren vettek részt, még pedig nem nincstelen mezőgazdasági munkások, hanem túlnyomó részben kisgazdák. Ehhez hasonló jelenségek másutt is előfordultak, bár inkább szórványosan, de mégis komoly figyelmeztetésül arra, hogy a földművelő nép válaszára került. A politikai iránykeresés ténye csak kifejezője volta felfogásában kezdődő változásnak, bár az még világnézeti elkanyarodást nem jelentett, ami, legalább is a szociáldemokráciát illetőleg azóta be is igazolódott.

A gazdasági helyzet szüntelen rosszabbodása tovább érlelte a megindult folyamatot. Rendkívül erjesztőleg hatottak és hatnak ma is a külföldön lejátszódó politikai események, illetve az ezeket nyomon kísérő, gyakran egészen radikális gazdaságpolitikai változások. Fel-tűnő, hogy népünk milyen érdeklődést és fogékonyságot mutat ezúttal a külföldi jelenségek iránt. Az olasz fasizmus, bár nagyon sokat írtak és beszéltek róla az elmúlt tíz év alatt nálunk is, — alig keltett érdeklődést egészen a legutóbbi időkig, amikor már a világ más államaiban is hasonló fejlemények mutatkoznak. Ma az újságolvasó falusi embe-

rek figyelmét talán jobban lekötik a határon túl végbement változásokról érkező hírek, mint a hazai események. Ez korántsem magyarázható egyszerűen a tudnivágyással vagy az általános tájékozódás utáni törekvéssel. Néha olyan intenzíven reagálnak egy-egy nagyobb szabású reform hírére, mintha az a saját sorsukra is kihatással lenne. Ez nem az egyetemes agrárszolidaritás spontán megnyilatkozása, hanem arra mutat, hogy a magyar földművelő ember felcsigázott várakozásban éli napjait és bizonyos reményeket táplál azokkal a változásokkal kapcsolatban, amelyek odakünt egy új világáramlat hódításával törnek előre.

Természetesen nem lehet még beszélni határozott fordulatról, különösen az egész magyar földművelő osztályt illetőleg nem. A mi falusi népünk nem egységes gondolkodásban, vérmérsékletben, olvasottságban, de anyagi helyzete, sőt geográfiai elhelyezkedése szerint is másképp ítéli meg az eseményeket. A helyenként jelentkező, egymástól elszigetelt mozgalmakban mégis némi hasonlóságot és azonos motívumokat lehet felfedezni. Kétségtelenül más természetű jelenség ez, mint volt négy-öt évvel ezelőtt a szociáldemokrácia felé való tájékozódás, mégis bizonyos hasonlóság van a kettő között. Nemcsak a belső indítékban, hanem abban a törekvésben, mely a ma még inkább határozatlan iránykereső számára formát keres. Amint a szociáldemokrácia idegen volt és marad a magyar paraszt egész gondolatvilágától és ezért reményeit is inkább a magyar föld népének pillanatnyi ingadozására építette, éppen így az újabb külföldi politikai rendszereknek hazai apostolai a falu népének alkalmas lelki diszpozícióját egy nem kevésbé idegen szellemű, idegen ruhába öltöztetett irányzat érdekében akarják kihasználni. Bár korai volna még azt állítani, hogy nagy tömegekben már tudatossá vált vagy pláne formát öltött ez az új gondolat, a veszély mégis imminens, — kevésbé a mozgalom átütő ereje, mint inkább a falusi ember lelki fogékonysága és spontán előkészítettsége miatt. A Dunántúl a sváb parasztság és részben a szomszédos magyar lakosság körében már komolyabb eredmények mutatkoznak, míg az Alföldnek inkább tisztántúli részén a nagyobb tömegekben élő mezőgazdasági munkásság között hódít, bár helyenként kisbirtokos elemeket is magával ragad.

A KÉRDÉS POLITIKAI fejleményeit ezúttal mellőzöm. Ezek különben sem egy irányban jelentkeznek, bár legjellegzetesebb, legszélsőségesebb, de egyúttal legmagyartalanabb kifejezésre a nyilaskeresztes mozgalomban jutottak. Maradjunk a kérdés elvi alapjainál. Mindaz, ami a külvilágban új politikai és gazdasági rendszerek születésével történik, nemcsak azért ragadja mag népünk képzeletét, mert halálosan belefáradt már önemésztő életküzdelseibe, hanem roppantul imponál neki az a merészség és lendület, amely tollvonással teremt rendet a közéletben és a társadalomban, máról-holnapra nagyszabású reformalkotásokat hív életre régi, elavult intézmények, idejétmúlt dogmák helyébe és óriási erőfeszítéssel igyekszik megteremteni a tisztességes emberi élet feltételeit mindenki számára, még ha egyesek súlyos érdekérelmével jár is. Különösen tetszik falusi népünknek, hogy mindenütt

az államhatalom veszi át a kezdeményezést, nemcsak az egyes társadalmi osztályok sorsának, hanem a gazdasági életnek irányításában is. Nyilván elkerüli a figyelmét vagy szándékosan nem vesz tudomást azonban arról, hogy ez az irányzat egyszermind a kollektív gondolat megerősödését is jelenti. Számára csak az vonzó, hogy az államra lehet támaszkodni. Ez igazolja az állam feladatáról és kötelességeiről alkotott felfogását, amely régi keletű és a magyar földművelő különben meglehetősen individualista egyéniségének egyik jellegzetessége.

Összefügg mindez azzal a nagyfokú társadalmi dezorganizáltsággal, amelyben a magyar kisgazda és mezőgazdasági munkásosztály él. Tele vannak falvaink az üres papirosszervezetek ezreivel, egy-egy kisebb faluban tíz-tizenöt különféle fajtájú és elnevezésű kör, egyesület, szövetség „működik”. Ezek legnagyobbbrészt semmi érdemleges tevékenységet nem fejtenek ki és az alapszabályokban is hirdetett szolidaritás ápolása helyett a széthúzás melegágyai, melyek nem az összetartásra, hanem a falvak társadalmi életének teljes dekomponálására vezetnek. A földművelő ember, akinek mindegyik érdekvédelmet ígér, végül is egy szál-egyedül marad gondjai középett és eltöprenghet egy kissé a szervezkedés oly sokat hallott fontosságán. Csoda-e, ha ilyen körülmények között minden reményességét az államba veti, amelynek évenként akarva-nemakarvameg kell fizetnie a „tagsági díjat” és úgy gondolkodik, hogy ennek ellenében megfelelő gondoskodásra és érdekvédelemre is igényt tarthat.

Az a lelki állapot, amelyben ma a falu él, nagyon alkalmas arra, hogy az egyének elveszítsék a kontaktust saját környezetükkel, összetartó erő hiányában erre meg is van a hajlandóság. Az emberek gyakran elszakadnak a mától és a jövőben élnek. Bár ez eléggé ellentétben áll a magyar földművelő egészséges realizmusával, de a sok csalódás és saját tehetetlenségük tudata bizalmatlanná tette őket és bizonyos fatalizmust fejlesztett ki bennük. Ösztönösen érzik közvetlen vezetőikben is a határozatlanságot, elernyedtséget, sőt fáradtságot, amely deprimálja, esetleges megtévedéseik pedig keserűséggel töltik el őket. Mai elesettségében a nép sokkal érzékenyebb az erkölcsi botlásokkal szemben, amelyek rettenetesen aláássák a tekintélyt és megmérgezik a közszellemet. A falusi lakosságnak ma a köz érdekében nagy lemondások árán is óriási áldozatokat kell hozni, amelyek messze meghaladják teherviselő képességét s ezt elvárja másoktól is. A jövedelem-eloszlás kirívó egyenlőtlenségei majdnem ugyanazt a hatást váltják ki, mint a panamák. Mindennél többre becsüli az önzetlen szolgálatot, amellyel azonban egyre ritkábban találkozik, ott is, ahol annak gyakorlása kötelességnek és példaadásnak minősül. Az egyházi funkcionáriusok körében gyakran felkelt felekezeti villongások általában kiábrándítólag hatnak a józan és türelmes falusi népre és nem ritkán előidézői — egyéb okokkal együtt — a különböző vallási szektákban jelentkező hitbeli aberrációknak.

A KEDVEZŐTLEN TÜNETEKSEL szemben biztató jeleket is találunk a falu társadalmában. Határozottan megállapítható, hogy az egész mezőgazdaságra szinte egyforma súllyal nehezedő agrárválság erősen

csökkentette az osztályellentétet, mely pedig öt-hat évvel ezelőtt már erősen kiéleződött. Hogy divatos kifejezéssel éljünk, szinte „gleichschaltolta“ a mezőgazdasági népesség különböző rétegeit. A földnélküli mezőgazdasági munkás látja, hogy milyen elkeseredett élethalál küzdelmet kell vívnia fennmaradásáért munkaadójának is,—legyen az kisgazda vagy nagyobb birtokos, — szeme előtt játszódnak le az egzisztenciális összeomlás el nem titkolható jelenségei, olyanoknál is, akiknek jólétére tegnap még irigykedve s talán ellenséges indulattal nézett. Kiapadt tehát az osztály ellentét forrása, legalább egyelőre és ha az egyre terjedő munkauzsorának sikerülne gátat vetni, a munkásosztály már szinte emberinek sem tekinthető életszínvonala ellenére is kisebb lenne a társadalmi disszonancia, mint a mainál sokkal kedvezőbb időkben.

Bármilyen örömmel regisztráljuk is ezt a megfigyelést, mégsem mernénk ebből azt a következtetést vonni, hogy most már nincs társadalmi kérdés falun. Sőt még azt sem lehet állítani, hogy az említett tény közeledést jelent az egyes agrárrétegek között. Megítélésünk szerint csupán pillanatnyi „treuga dei“-ről van szó, mely alatt a szociális harc szünetel és mindent a feszült várakozás tölt ki.

Az egyes társadalmi osztályok elszigeteltsége azért nem szűnt meg, sőt talán mélyebb, mint azelőtt. Olyan egyensúlyi állapot ez, amelynek stabilitást a kegyetlen és pusztító erők által teremtett sorsközösség ad. A viszonyok legkisebb megváltozása is azonban olyan eltolódást idézhet elő, amely azonnal felborítja a helyzetet. Egy példával világítom ezt meg. Minap az egyik agrárszervezet értekezletén az irányított termelés kérdésével kapcsolatban a mozgalom egyik szervezője azt ajánlotta, hogy a legelőterület terjesztessék ki a gabonatermő földek rovására, mert ezzel el lehet érni azt a kettős célt, hogy egyrészt fejleszthetnők az utóbbi években csökkent juhállományunkat, feleslegessé téve ezzel tekintélyes gyapjúbehozatalunkat, másrészt a gabonatermelés apasztásával búzatermelési gondjaink is enyhülnének. Ez a megoldás talán hasznos lehetne ideig-óráig a nagybirtoknak, de katasztrofális következményekkel járna a ma már úgyszólván alig kereső mezőgazdasági munkásságra. Egy százhoz közeledő népsűrűségű agrárszországban, amelynek egyharmada ma is elég extenzíven művelt nagybirtok, a búzatermő terület egy részének birkalegelővé való átalakítását ajánlani, nagyon veszedelmes gondolat. Ha az agrármunkásság tudatára ébredne annak, hogy a termelés jövedelmezőségét sovány kenyérének újabb kibővítése árán akarják fokozni, alighanem elveszítené — minden agitáció nélkül is — istenadta türelmét és ezzel bizonyára egyszerűen megváltoznék a fentebb említett társadalmi légkör, amelyben voltaképpen ma is fenyegető szociális feszültség szikrája lappang. De ugyanilyen veszedelemmel fenyeget például a pénzügyi hatóságoknak az a merőben antiszociális eljárása, amellyel egy 1927-es pénzügyminiszeri rendeletre való hivatkozással a mezőgazdasági munkásoknak hátralékos köztartozásai fejében a munkaadónál letiltják a munkások megszolgált, de még ki nem adott keresményének egy harmadát és a gazdákat kötelezik ennek beszolgáltatására. Ehhez a Szemle hasábjain nemrégén megjelent cikkeink után nem kell kommentár. Az agrárszociális szempont-

ból sokat ócsárolt háború előtti boldogabb időkben sem igen mertek volna efféle rendeletet kiadni, még kevésbé végrehajtani. Ilyen körülmények között tehát a mai látszólagos szociális nyugalomnak alig jósolhatunk hosszú időt.

Az osztályellentétek pillanatnyi szünetelésére vall az a feltűnő jelenség is, hogy ma a földkérdés nem jelentkezik olyan elemi erővel az érdekeltek körében, mint még néhány évvel ezelőtt is. A földéhség, egyes vidékektől eltekintve, határozottan csökkent. Ez persze nem jelenti azt, hogy ma birtokpolitikai problémák nincsenek és az efféle terveket egyelőre szegre lehet akasztani. Mivel ilyen feladataink igen is vannak, sőt ezek nagyon időszerűek, a mai határozottan kedvező lélektani pillanatot a régen esedékes birtokpolitikai tevékenység mielőbbi megindítására kellene felhasználni. Annál inkább sürgős teendő ez, mert mihelyt a termelés dekonjunktúrájában egy kis enyhülés következik be, a földnélküli vagy kevésföldű rétegekben szinte matematikai bizonyossággal éled fel ismét a vágy a földszerzés után. Ha ez az idő még a birtokpolitikai tétlenség állapotában találja a nemzetet, esetleg megint kénytelen lenne kellően elő nem készített, tervszerűen el nem gondolt, rosszul megalapozott és helytelenül végrehajtott birtokpolitikai műveletekhez folyamodni. Egy második földbirtokreformot pedig az ország nem bír el. Ezért nagyon helytelenül okoskodnak azok, akik a földéhség pillanatnyi szünetelése miatt nem tartják halaszthatatlan feladatnak a birtokpolitikai tevékenység megindítását.

Annál sürgősebb cselekvésre van szükség, mert egyéb olyan tünetek is észlelhetők, amelyeket már kevésbé lehet kedvezőeknek tekinteni. A falusi nép nagyon kiábrándult saját foglalkozásából. Hiába hirdetik előtte, hogy a mezőgazdaság a nemzeti termelés alapja, a földművelő a nemzet gerince, a gazdálkodás pedig a legszébb foglalkozás a világon. A tények mást mutatnak. A körülményekből egész logikusan arra a következtetésre jut, hogy az ő hivatása a legutolsó valamennyi között, a legkisebb megbecsülésben részesül és ha saját hibáján kívül bajba jut, segítséget alig, vagy csak egészen elkésve kap. Ha elszigetelten él is, jól látja, hogy mások az egyetemes gazdasági válság ellenére is jobban boldogulnak, mint ő, aki legmegfeszítettebb munkájának sem látja gyümölcsét, sőt vagyona évről-évre fogy. Abban a tízholdas kiscgazdában, aki birtokát mindenestől hajlandó egy, havi 80 pengős fixfizetéses portási állásért elcserélni, a falusi nép gondolkodása jut szomorú kifejezésre, saját foglalkozásának leértékelése és a bizalom megrendülése egész régi életével szemben.

SOKKAL ERŐTELEJEBBEN és határozottabban nyilatkozik meg ez a tünet a földművelő lakosság fiatalabb nemzedékében. A háborús generáció falun is egészen más légkörben és lényegesen megváltozott életviszonyok között nőtt fel. A történelmi idők megérintették az ő lelkét is. A nagy, sorsdöntő események és változások híre ma már a legeldugottabb faluba vagy tanyára is eljut és ott is legelőször az ifjúság képzeletét ragadja meg. A mai átlag falusi fiatalember érdek-

lődési köre egészen más, mint volt szüleié. Szabad idejét nem tölti ki többé az olyanfajta szórakozás, amit a kocsmá, kártya és tekepálya nyújt. Nagy fogékonyságot mutat a kultúra (ma még inkább csak külsőségei) iránt, nemkülönben érdekli a sport is, amely nemes kielégülést enged veleszületett virtusának. A falusi fiatalság életmódjának, érdeklődésének és vágyainak megváltozásában oroszlanrésze van a levente-intézménynek, melynek hatalmas nevelőhatása csak ezután fog még igazán mutatkozni.

De nézzük az érem másik oldalát. Miképpen tud ez az új fiatalság a magyar falunak még ma is ósdi kereteibe illeszkedni? Ezen a téren súlyos nehézségek mutatkoznak. Itt sem hiányzik ugyanis az ellentét apák és fiúk között. A múlt és a jövő harca sokkal élesebben jut most kifejezésre falun is, mint nyugalmasabb időkben. Mindenekelőtt nagyon megnövekedett a különbség az igényekben. A falusi fiatalság már nem hajlandó apái életmódját folytatni és vannak olyan fejlettebb igényekre valló szükségletei, (főleg a ruházkodás, szórakozás terén), melyek ha nem is költségesebbek, mint volt az előtte járó generációé, de mindenesetre idegenszerűek és ezért ellenszenvesek az Öregebbek előtt. Sokszor félreértik a fiatalságnak ezt a „modernizálódását“, megvádolják azzal, hogy lenézi apái életét és hozzá nem illő szokásokat vesz fel. Hibájául róják fel, hogy kifelé vágyódik a régi környezetből és igyekszik az életét kényelmesebbé, változatosabbá tenni. Mindez nem volna baj, hiszen az ifjúság falun is a haladás és fejlődés hordozója s csak természetes, hogy a mai idők nem vonulnak el nyomtalanul fölötte. A veszedelem csupán abban van, hogy a változások a magyar földművelő társadalom fiatal nemzedékét is éppen olyan előkészületlenül érik, mint az öregeket. A levente-intézmény nagy szerencse ugyan, mert ott, de csak ott, ahol komoly és rátermett kezekben van a vezetés, a népiskolákból kikerült fiatalság számára igen alkalmas nevelési eszköznek bizonyult. De a falusi ifjú a leventesorból éppen akkor válik ki, amikor lelke és értelme fogékonyra válik a faluján kívül történő események iránt is. Ebben a kritikus időszakban a falusi fiatalember, aki a családi kötelekből már kezd kinőni és önállóan gondolkodni, teljesen magára hagyatva, minden irányítás nélkül marad. Falvainkból majdnem teljesen hiányoznak azok az intézmények, amelyekben a korábbi időkben kapott nevelés nyomán társaival együtt bizonyos szolidáris szellemet kifejlesztve, előkészülhetne későbbi életére. Ilyen körülmények között nem csoda, ha lassan kialakul a falusi fiatalságnak az a sofőrsapkás típusa, mely a haladást a hagyományok, a helyes vagy helytelen szokások megtagadásában látja, csak a kultúra külsőségeit majmolja és így minden kívülről jövő, leggyakrabban káros befolyásnak könnyű zsákmánya lesz. Ez nem az ő hibája, mint ahogy az sem, ha lelkében el-elkalandozik elmaradott falujából és felébred benne a vágy egy másik, egy jobb élet után. Ez a nemzedék annyira mindenesetre felvilágosodott, hogy nem hajlandó fenntartás nélkül elfogadni azt a sorsot, amelybe veleszületett. Hozzá tartozói helyzetében a saját jövőjére gondol, amely sok reménnyel nem kecsegteti. Különösen a munkásifjúságot nem. A vágy igen erős a megszokott környe-

zetből való elszakadásra és a városba költözésre. Egyelőre azonban akadályt jelent az, hogy a városban sem lehet boldogulni. Az elvándorlási folyamat mégis nagyon erős, ami nem a legbiztatóbb jelenség a falu helyzetére és jövőjére nézve.

A földművelő lakossággal kapcsolatban tehát megváltozott körülmények jelentkeznek. Ma már nem lehet sablonos, megunt és mechanikus módszerekkel dolgozni. Figyelembe kell venni a nép belső, értelmi fejlődését, nagyobb tájékozottságát, sajátos lelki diszpozícióját és érzékenységét.. Tudni kell, hogy nem a régi egykedvű paraszttal állunk szemben és ha nehéz életküzdelseibe és sorozatos csalódásaiba bele is fáradt, a külső események iránti fogékonysága és érdeklődése erősebb, mint valaha. Különösen áll ez a falusi fiatalságra, amely többet fejlődött és haladt, mint a falu közállapotai általában. Ez szükségképpen szakadásra vezet, ha még sokáig késik az a felismerés, hogy a földművelő lakosság körében is van ifjúsági kérdés, amelynek megoldása nem kevésbé fontos és sürgős társadalompolitikai feladat, mint az intellektuális ifjúságé. Falusi népünk nagy átalakulások folyamába került és nagy várakozás napjait éli. Jó volna ezt figyelembe venni és eszerint cselekedni.

KERÉK MIHÁLY